

Vid bergets kant

Arkeologisk utredning

Göteborgs kommun
Askims socken
Askim 3:12 och Kobbegården 1:3
Johanna Lega

Rapport 2024:22

Göta Arkeologi rapport 2024:22

Kontakt

Göta Arkeologi AB

Lyckebovägen 15

518 40 Sjömarken

kontakt@gotaarkeologi.se

Organisationsnummer: 559330-1426

Upphovsrätt: Enligt Creative Commons licens CC BY

Layout och kartor: Johanna Lega

Omslagsbild: Schaktning inom den norra delen av utredningsområdet som var bevuxen med bok.

Foto mot öster, Johanna Lega.

Vid bergets kant

Arkeologisk utredning

Göteborgs kommun
Askims socken
Askim 3:12 och Kobbegården 1:3

Johanna Lega

Göta Arkeologi Rapport 2024:22

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning	5
Syfte och Metod.....	5
Miljö och fornlämningar.....	5
Resultat	8
Arkiv- och kartstudier.....	9
Slutsats och måluppfyllelse.....	9
Referenslista.....	13
Administrativa uppgifter.....	13
Bilaga 1 - Schaktlista.....	14

Figur 1. Schaktning i de centrala delarna av utredningsområdet där det även fanns ett elljusspår. Foto mot sydväst, Johanna Lega.

Sammanfattning

Fältinventeringen resulterade i att en gårdsgårdsmur påträffades. Den antikvariska bedömningen är övrig kulturhistorisk lämning men muren har inte registrerats i kulturmiljöregistret på grund av restriktioner för den typen av lämningar. Vid sökschaktningen kunde inget av arkeologiskt eller kulturhistoriskt intresse identifieras.

Inledning

I mitten av oktober 2024 genomförde Göta Arkeologi en arkeologisk utredning enligt länsstyrelsens beslut 36461-2024. Utredningsområdet var ca 2,7 hektar stort och låg inom fastigheterna Askim 3:12 och Kobbegården 1:3 i Askims socken, Göteborgs kommun. Ytan utgjordes av ett mindre grönområde beläget mellan Gamla Särövägen i öster och villaområdena i övriga riktningar. Den arkeologiska utredningen genomfördes med anledning av att Peab Bostad AB avser bebygga delar av området med bostäder.

Syfte och Metod

Den arkeologiska utredningen bestod av två delar. Fältinventering med kart- och arkivstudier för att identifiera fornlämningar synliga ovan mark samt schaktning för att lokalisera fornlämningar under marknivå. Syftet var att samtliga fornlämningar inom området skulle vara kända och preliminärt avgränsade vid utredningens slut.

För kart- och arkivstudierna användes webbtjänsterna Fornsök, Historiska kartor, Kartbild och Min Karta samt bokserien Ortsnamn i Göteborgs och Bohus län. Vid fält-

inventeringen genomsöktes hela området till fots med jordsond för att bedöma eventuella konstruktioner eller jordens tjocklek. Slutligen genomfördes en sökschaktning med syfte att lokalisera spår efter äldre boplatser i form av fyndmaterial eller anläggningar.

Miljö och fornlämningar

Utredningsområdet var beläget mellan 31 och 52 meter över havet. På de högsta partierna låg berget i dagen och på krönet fanns en stensättning (L1970:4895), placerad med vid utsikt över skärgården. Nedanför berget föll terrängen mot väster och jordmånen utgjordes av morän med stor andel sten och ett tunt lager av förna. På de lägsta partierna var jordmånen sandigare och det förekom matjord på enstaka ytor. Genom området fanns ett elljusspår med preparerad promenadväg. Växtligheten var tät med blandade lövträd och hasselbuskar.

De kända fornlämningarna i närområdet utgörs av boplatser, gravar och fyndplatser. Den närmaste boplatser ligger ca 25 meter väster om området (L1970:4937) på en höjd av 19-23 meter över havet. På platsen har man påträffat avslag och redskap av flinta vid Göteborgsinventeringen 1923. På ett krön öster om utredningsområdet finns ett långgröse (L1970:5173). Inom 100 meter nordväst om området finns platsen för tre gravar och en boplatser. Gravarna undersöktes av Åke Fredsjö på 1960-talet och bestod av ett röse (L1970:4924), en stensättning (L1970:4896) och en grav av okänd typ (L1970:5141). I röset hittades en häll med skålgropar (L1959:808) och ett kulturlager med keramik. År 2000 undersöktes en boplatser intill röset. Även där påträffades kulturlager som innehöll avslag och redskap av flinta samt keramik (L1959:711). Datering av föremålen gav yngre stenålder och yngre bronsålder. Lämningarna låg på omkring 29-31 meter över havet.

Figur 2. Översiktskarta över Västra Götalands län samt karta uppdragets närområde. Platsen är ungefärligt markerad med en svart cirkel. Ur Esri kartmaterial

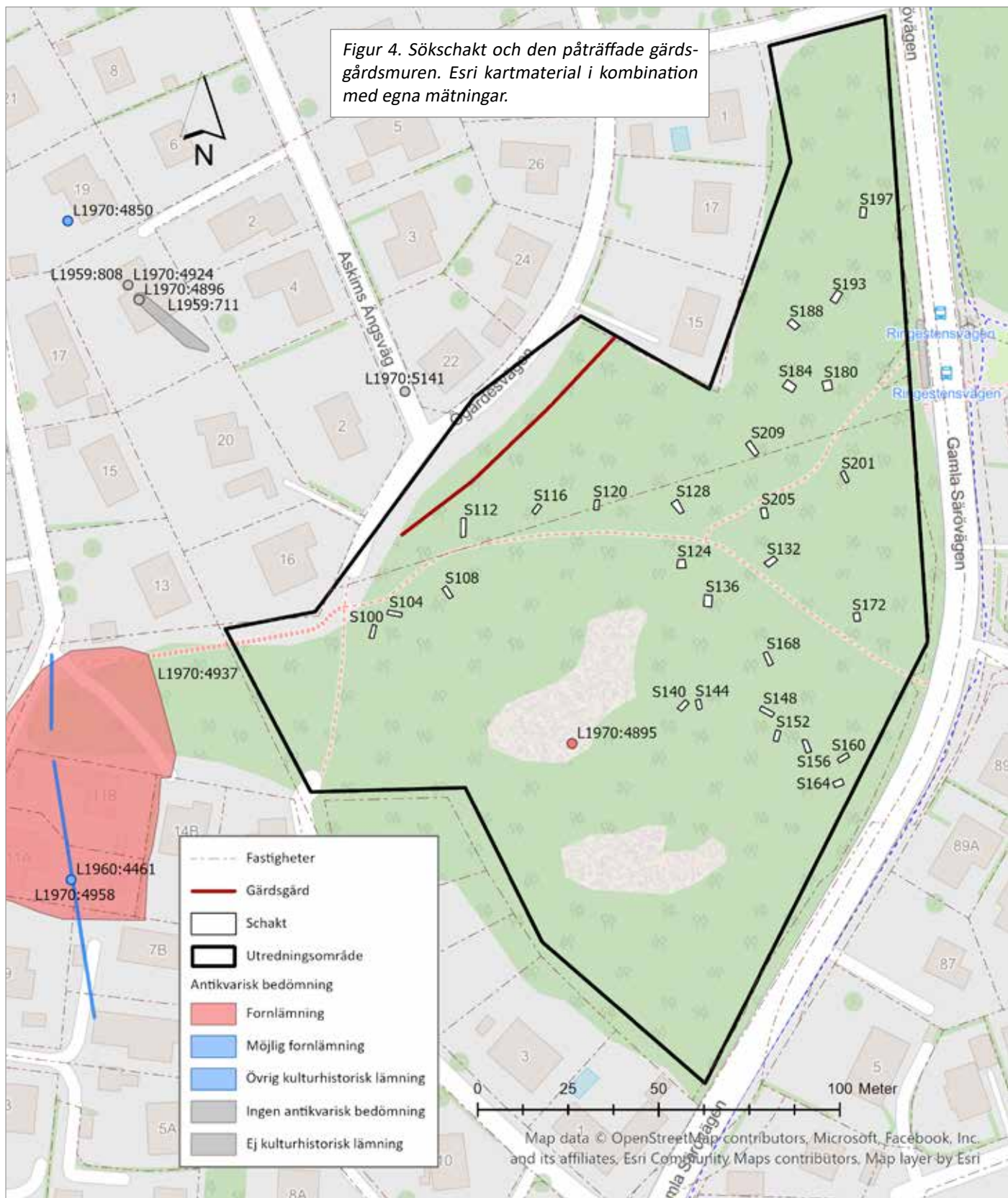
Skala: 1:250 000

Resultat

Vid fältinventeringen av området påträffades en gårds-gårdsmur. Den var ungefär 70 meter lång, 0,5 meter bred upp till 0,6 meter hög. Muren var uppbyggd av två lager sten och låg i nordöst-sydvästlig riktning. Gårdsgårdsmuren har karaktären av en gräns men går inte att identifiera i det tillgängliga historiska kartmaterialet. Eftersom det inte finns några gränser i området under 1800-talet så är det förmodligen ingen äldre fastighetsgräns, utan muren har sannolikt haft en annan funktion. Den antikvariska

bedömningen är övrig kulturhistorisk lämning men den registreras inte i kulturmiljöregistret på grund av restriktioner för gårdsgårdar.

Sökschaktningen resulterade i att 27 schakt upptogs med en sammanlagd yta av 136 kvadratmeter. Inget av arkeologiskt eller kulturhistoriskt intresse påträffades. Ett 0,06-0,22 meter tjockt lager av förna och jord täckte alvmaterialet som utgjordes av morän. Stundtals med hög andel sten och block.

Figur 5. Gärdsgårdsmuren mot nordväst.
Foto Johanna Lega

Arkiv- och kartstudier

Utredningsområdet berörde två fastigheter; Askim 3:12 och Kobbegården 2:3. Båda låg i Askims socken och härad i Göteborg och Bohus län. Askims härad är belagd redan från 1200-talet och socknen omnämns i text från 1489. Namnet är en sammansättning av träslaget ask och ordet hem, sannolikt i betydelsen trakt. Sockenkyrkan låg ursprungligen ungefär 500 meter norr om det aktuella utredningsområdet. Den 12 november 1876, under pågående gudstjänst brann kyrkan ned och ödelades. På platsen finns ett minnesmärke (L1970:4982).

Det första storskiftet i Askim genomfördes 1766. På kartan syns bara inägorna medan det aktuella utredningsområdet låg på de samfälliga utmarkerna. En sockenkarta från 1855 visar var Stommen, Kobbegården och kyrkan låg i förhållande till varandra (fig 6). Det äldsta påträffade materialet där utredningsområdet syns är en karta över utmarkerna till Askims socken från 1805. I öster syns Gamla Särövägen med samma sträckning som idag. Liknande kartor med små förändringar finns även från 1827 och 1843 (fig 7). Laga skifte genomfördes 1854 och området delades då i dagens två fastigheter under Askim och Kobbegården (fig 8). Markerna betecknades fortfarande som utmark och tycks aldrig ha varit uppodlade. På kartmaterial från 1930- och 1960-talen syns den expansion av bebyggelse som dominerar området idag.

Slutsats och måluppfyllelse

Utredningen resulterade i att inga nya fornlämningar kunde konstateras inom utredningsområdet. Den sedan tidigare kända stensättningen L1970:4895 som är belägen på

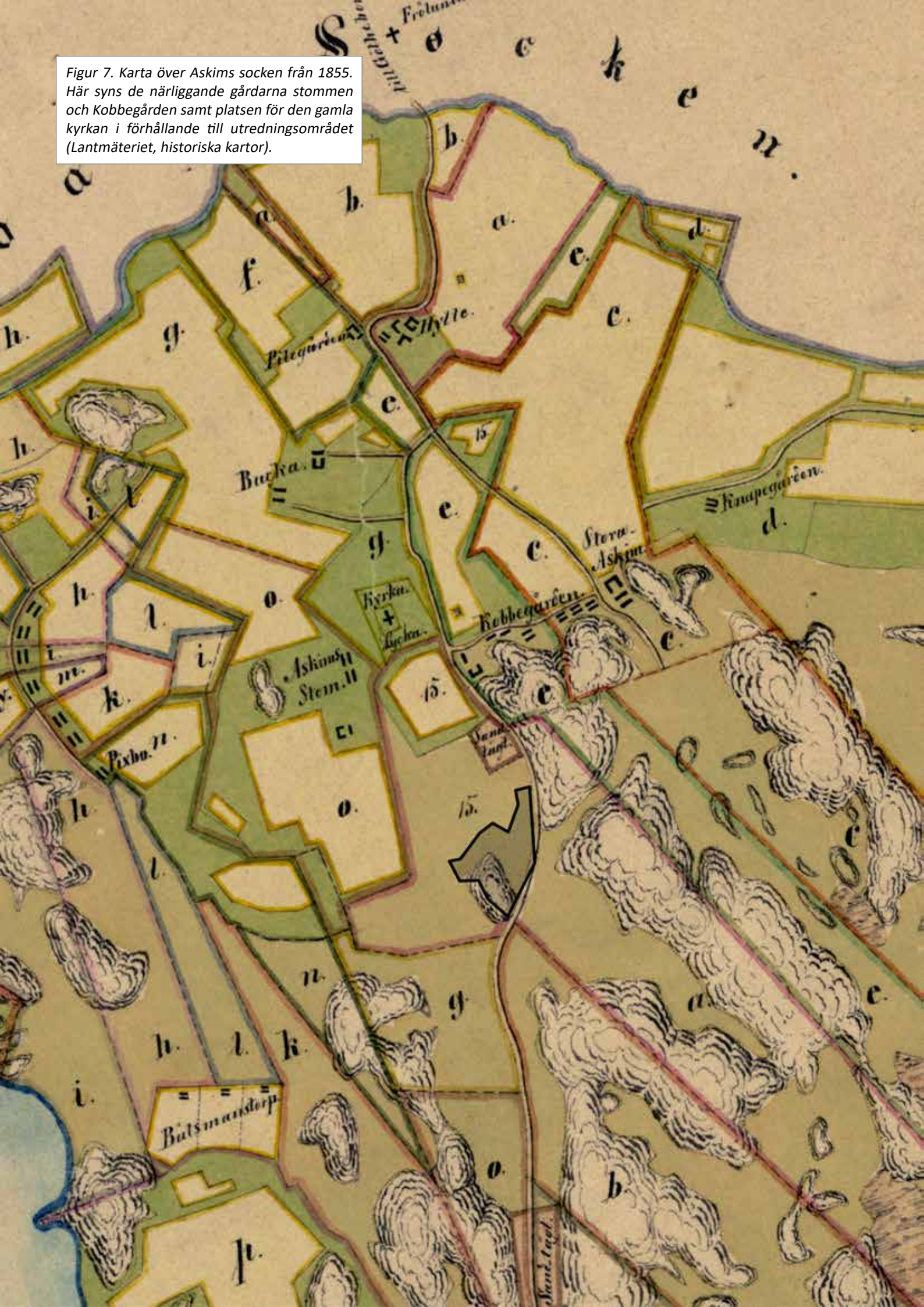
bergskränet inom området bedöms vara välbevarad. Den påträffade gärdsgårdsmuren bedöms som övrig kulturhistorisk lämning.

Utredningen kunde genomföras enligt undersökningsplanen. Eftersom inga fornlämningar påträffades var tidsåtgången något lägre än uppskattat.

Figur 6. I bokskogen nära bebyggelsen påträffades en handsmidd sko från en stor arbetshäst. Möjligen har den ramlat av vid skogsarbete under 1800- eller 1900-talet. Skon återdeponerades på platsen. Foto Johanna Lega

Figur 7. Karta över Askims socken från 1855. Här syns de närliggande gårdarna stommen och Kobbegården samt platsen för den gamla kyrkan i förhållande till utredningsområdet (Lantmäteriet, historiska kartor).

Figur 8. Karta över utmarkerna till Askims socken från 1843 med utredningsområdet markerat (Lantmäteriet, historiska kartor).

Utredningsområde

0 50 100 200 Meter

Figur 9. Karta från Laga skifte 1854 med utredningsområdet markerat. Gränsen mellan Askim 3:12 och Kobbegården 1:3 syns. (Lantmäteriet, historiska kartor).

Referenslista

Historiska kartor, Lantmäteriet. <https://historiskakartor.lantmateriet.se/> (Hämtad 2024-10-15)

- Storskifte 1766 14-ask-9 REG
- Storskifte 1805 14-ask-43 REG
- Storskifte 1827 14-ask-42 REG
- Enskifte 1843 14-ask-43a REG
- Laga skifte 1854 14-ask-62 REG
- Sockenkarta 1855 Askims sn LMS

Kartbild. <https://kartbild.com/> (Hämtad 2024-10-15)

Kulturmiljöregistret (KMR). <https://app.raa.se/open/fornsok/> (Hämtad 2024-10-15)

Min karta, Lantmäteriet. <https://minkarta.lantmateriet.se/> (Hämtad 2024-10-15)

Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län III. Ortnamnen i Askims härad och Mölndals stad jämte gårds- och kulturhistoriska anteckningar. nstitutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs Högskola. Göteborg 1923: Elanders Boktryckeri Aktiebolag.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer: 431-36461-2024

Göta Arkeologi projektnummer: 2428

Kommun: Göteborg

Socken: Askim

Fastighet: Askim 3:12 och Kobbegården 1:3

Lämningsnummer: L1970:4895

Fältarbete datum: 2024-10-09 samt 2024-10-14

Fältarbete personal: Mats Hellgren och Johanna Lega

Bilaga 1 - Schaktlista

ID	Längd x Bredd (m)	Markslag	Schaktdjup (m)	Alvmaterial	Kommentar
S100	4x1,3	Skog	0,14	Sand	Blockrikt
S104	4x1,3	Skog	0,14	Sand	Blockrikt
S108	4x1,3	Skog	0,14	Sand	Blockrikt
S112	4x1,3	Skog	0,14	Sand	
S116	4x1,3	Skog	0,14	Sand	Blockrikt
S120	4x1,3	Skog	0,12	Sand	Blockrikt
S124	3x2	Skog	0,14	Sand, Grus	
S128	4x1,3	Skog	0,12	Sand, Grus	
S132	4x1,3	Skog	0,12	Sand, Grus	
S136	3x1,3	Skog	0,14	Sand, Grus	Blockrikt
S140	3x1,3	Skog	0,16	Sand	
S144	2x1,3	Skog	0,06	Berg	
S148	5x1,3	Skog	0,14	Sand, Grus	
S152	4x1,3	Skog	0,13	Sand	
S156	3x1,3	Skog	0,26	Sand	
S160	4x1,3	Skog	0,2	Sand	
S164	3x1,3	Skog	0,22	Sand	
S168	4x1,3	Skog	0,1	Sand, Grus	
S172	4x2	Skog	0,14	Sand	
S180	4x2	Skog	0,1	Sand, Grus	
S184	3x2	Skog	0,12	Sand, Grus	
S188	3x2	Skog	0,12	Sand, Grus	
S193	3x2	Skog	0,12	Sand, Grus	
S197	3x2	Skog	0,1	Sand	
S201	3x2	Skog	0,12	Grus	
S205	3x1,3	Skog	0,1	Grus	
S209	4x1,3	Skog	0,1	Sand, Grus	

GÖTA
ARKEOLOGI